

CHROMÁ, Marta: Právní překlad v teorii a praxi. Nový občanský zákoník.

Karolinum, Praha, ISBN 978-80-246-2851-6, 2014, 270 s.

Jan Chovanec*

Z pera přední české odbornice na právní překlad Marty Chromé z Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze se nám do rukou dostává nová publikace, která se zabývá – jak je naznačeno již v názvu knihy – nejen teorií a praxí právního překladu ale také analýzou vybraných ustanovení nového občanského zákoníku s ohledem na jejich překlad do angličtiny. Publikace to je velmi aktuální, neboť se jedná o první práci, která se od účinnosti NOZ věnuje systematické analýze občanskoprávních institutů z pohledu překladatelství.

V úvodu knihy autorka uvádí, že jejím hlavním cílem je nastínit základní přístupy k překládání českých právních norem do angličtiny. Zároveň deklaruje, že je práce zamýšlena jako příspěvek k rozvoji teorie právního překladu v ČR i jako pomůcka pro překladatele. Tomuto zaměření odpovídá i základní struktura textu, který je koncipován do tří volně provázaných kapitol. Díky tomu lze knihu využít jako příručku, v níž může uživatel snadno vyhledat dané překladatelské problémy a komentáře týkající se příslušné terminologie NOZ.

První, převážně teoretická, kapitola se zabývá obecnými východisky překládání právních textů. Po nastínění hlavních teorií překladu, jež představují nutně konceptuální zázemí pro překladatelskou práci obecně, osvětluje autorka pojetí sémiotiky právního překladu založené na právnělingvistické interpretaci výchozího textu. Správně poznamenává, že specifika právního textu se neomezují pouze na rovinu lexikální a syntaktickou, byť tak právní texty bývají někdy veřejností (a ostatně i některými překladateli) vnímány. Namísto tohoto formalistního přístupu se zdůrazňují pragmatické aspekty právního diskurzu, tj. účinek textů na adresáty a obecněji vztah mezi jazykovými znaky a uživateli jazyka. Proces překladu právního textu by tedy měl brát v úvahu očekávání konečného příjemce cílového textu tak, aby „přeložený text dával tomuto příjemci právnělingvistický smysl“.¹ Pozornost se dále věnuje procesu právního

překladu, analýze faktorů ovlivňujících obsah výchozího právního textu a odlišnostem právních institutů ve výchozím a cílovém právním systému. Z rozboru role překladatele vyplývá skutečnost, že překladatel patří do jiné sémiotické skupiny než právníci, neboť „jejich interpretační postupy při vnímání a analýze právních textů“ jsou rozdílné.²

V kapitole druhé přistupuje autorka k problematice překládání právních předpisů z právnělingvistického hlediska. Detailně popisuje odlišný přístup k procesu psaní legislativních textů v České republice a v zemích s právním systémem vycházejícím z *common law*. Tento rozdíl se totiž bezprostředně odráží v kvalitě legislativních aktů. Centralizovaná tvorba právních předpisů právně a lingvisticky vzdělanými profesionály („legislative drafters“) vede k tomu, že jazyková kvalita zákonů v zemích *common law* je obecně vysoká a text zákonů je „v zásadě jasný, jednoznačný, formálně přehledný a soudržný a sémanticky předvídatelný“,³ což je i důsledek důrazu na srozumitelnost (nikoliv však jednoduchost) právního jazyka, kterou již několik desetiletí propaguje hnutí *Plain English Movement*. Autorka dále uvádí celou řadu cenných postřehů o překladatelské praxi legislativních textů v ČR, z nichž je patrný občasný rozpor mezi ideálním stavem a realitou.

Aktuální projekt překladu NOZ do angličtiny je uveden rozбором variet právní angličtiny a materiálů, které mohou být terminologickým zdrojem pro české právní instituty. Tyto zdroje zahrnují jednak původní anglicky psané občanské zákoníky státu Louisiana a kanadské provincie Québec (tj. izolovaných „ostrovů“ kontinentálního práva), jednak anglické překlady rakouského všeobecného občanského zákoníku ABGB, německého BGB, holandského občanského zákoníku i několika mimoevropských zdrojů. Právě z důsledné srovnávací analýzy těchto materiálů lze vyjít při stanovování nejuhodnějších překladatelských řešení pro řadu terminologických otázek týkajících se překladu NOZ do angličtiny. Kromě teoreticky orientovaných právnělingvistických východisek obsahuje kapitola druhá i další část,

* Mgr. Jan Chovanec, Ph.D., odborný asistent na Katedře anglistiky a amerikanistiky, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, Brno.

¹ Strana 27 recenzované publikace.

² Str. 36.

³ Str. 54.

kteřá je zaměřena velmi prakticky – zabývá se totiž analýzou některých gramatických jevů, s nimiž se při právním překladu setkáváme. Čtenářům se zde s celou řadou příkladů dostane poučení o vyjadřování modalit v ustanoveních zákona, o problematice genderové neutrálnosti, o vyjádření právních domněnek a fikcí a také o drobných syntakticko-sémantických zvláštlostech, které se uplatňují při překladu z češtiny do angličtiny (mezi něž patří např. problematická spojka „spíše než“).

Kapitola třetí, která představuje hlavní těžiště celé publikace, podává na 142 stranách detailní a systematický rozbor nového občanského zákoníku. Nejprve se na základě srovnání několika angloamerických zákonů a zahraničních občanských zákoníků přeložených do angličtiny navrhuje interpretačně a kontextově optimální překladová řešení pro členění NOZ, členění paragrafu a překlad názvosloví. Následuje analýza obecné části vybraných paragrafů NOZ a oddílů týkajících se rodinného práva, absolutních majetkových práv a relativních majetkových práv. U každého paragrafu je rozsáhlý komentář, který českou terminologii rozebírá, dané právní instituty srovnává s případnými ekvivalenty v jiných právních systémech a po rozboru několika překladových možností navrhuje nejvhodnější překladový ekvivalent daného termínu či vazby. Právě odůvodnění a vysvětlení poskytnuté v komentářích je nesmírně cenné, neboť čtenářům umožňuje nejen chápat nejvhodnější jazykovou volbu v kontextu dalších možností

ale také u jiných možných vyjádření vnímat drobné sémantické posuny a odlišné pojmové znaky. Některá obtížnější ustanovení jsou navíc do angličtiny přeložena celá, takže čtenáři se mohou poučit i ohledně ideálních syntaktických formulací. Často budou při své praktické činnosti také schopni využít konkrétní vazby či přímo převzít celé věty.

Touto knihou autorka zpřístupňuje své bohaté znalosti širokému okruhu čtenářů, tj. nejen těm, kteří měli možnost zúčastnit se jejích terminologických seminářů každoročně pořádaných na PrF UK v Praze a na Justiční akademii v Kroměříži. Kniha bezprostředně vychází se série specializovaných seminářů zaměřených na překlad terminologie NOZ a ocení ji i všichni právní profesionálové, kteří v oblasti občanského práva komunikují se zahraničím. Bez nadsázky lze říci, že v tomto rozsahu a hloubce zpracování se u nás jedná o dílo unikátní, které nemá konkurenci. Jsem si jist, že tato publikace bude na dlouhou dobu patřit mezi základní povinnou literaturu, kterou by měl mít každý český překladatel a tlumočnick trvale k dispozici. Marta Chromá zde přesvědčivým a autoritativním způsobem ustavuje terminologii, která bude bezpochyby představovat preferovaný a obecně uznávaný systém pro vyjadřování českých občanskoprávních institutů v anglických překladech a navíc s námi sdílí své překladatelské know-how, jež získala v průběhu takřka 30 let mravenčí odborné práce v oboru.

ADAMOVÁ, Karolína; KNOLL, Vilém; VALEŠ, Václav a kolektiv: Pozapomenuté právní instituty

Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2014. 143 s. ISBN 978-80-7380-512-8.

Alica Virdzeková*

Monografia vydaná širokým autorským kolektívom skrýva zaujímavý exkurz do dejín a zaoberá sa, ako už napovedá samotný jej názov, právnymi inštitútmi, ktoré v minulosti fungovali, ale neboli natoľko životaschopné v praxi či neboli schopné sa prispôbiť požiadavkám vývoja doby. Sleduje ich

vývoj, premenu, vznik nových inštitútov, ako i znovobjavenie niektorých z nich v novom občianskom zákonníku, čo je určite zaujímavé i pre právnych odborníkov, ktorí sa venujú platnému právu, a nie právnym dejinám.

Táto kolektívna monografia je členená na 12 kapitol, venujúcich sa téme. Predchádza ich úvodné zamyslenie sa o téme, jej predstavenie aj s krátkym popisom obsahu jednotlivých kapitol. Nasleduje an-

* Alica Virdzeková, interní doktorand na Katedre dějin státu a práva Právnické fakulty MU v Brně.